

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-18>

КІДНЕПІНГ – ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНЬОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Курило Т. В.

*професор кафедри теорії права, конституційного
та приватного права*

*Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Протягом останніх трьох років у Верховну Раду України були подані законопроекти № 1192 від 29.08.2019 р. «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання Україною Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей», № 2663 від 20.12.2019 р. «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зміни постійного місця проживання дитини та заборони спілкування з дитиною одному з батьків» та № 4154 від 25.09.2020 р. «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення місця проживання дитини в безспірному порядку». Перші два законопроекти знято з розгляду, останній досі опрацьовується у комітетах, хоча був включеним до порядку денного: 1708-IX від 07.09.2021 р. [1; 2; 3].

Зауважуємо тенденцію, що Україна активно захищає права дітей, зокрема, бореться із їх викраденням.

Візьмемо до розгляду законопроект № 4154 від 25.09.2020 р. У пояснювальній записці до нього зазначається, що на практиці наявність у того із батьків, з ким проживає дитина, нотаріально посвідченого договору про визначення місця проживання дитини разом із ним, у ряді випадків є недостатньою правовою підставою для певних правових дій (наприклад, для оперативно-розшукових заходів), натомість рішення суду не викликає сумнівів у необхідності його виконання. Усної домовленості між батьками недостатньо для негайного відібрання дитини та повернення за постійним місцем проживання, що породжує випадки так званого сімейного кіднепінгу.

Тут законотворці вживають такий термін як «сімейний кіднепінг». В чинному українському законодавстві немає визначення вищезазначеного терміну, тому і виникає перша проблема з тим, хто є суб'єктами даного діяння? У такому випадку спочатку необхідно дослідити теоретичне значення і зміст терміну кіднепінг [4].

Відповідно до англійсько-українського словника *kidnap* – *озн. викрадати (дитину, людину з метою шантажу* [5].

Державні органи України зазначають, що кіднепінг – це термін, який використовують для опису викрадення дітей. Відповідальність за викрадення людини закріплюється ст. 146 Кримінального кодексу України для (далі–КК України). Кваліфікуючою ознакою незаконного позбавлення волі чи викрадення людини є вчинення цього діяння щодо малолітньої, а не неповнолітньої особи. Отже, викрадення малолітньої дитини кваліфікується за ч. 2 ст. 146 КК України, а неповнолітньої – за ч. 1 ст. 146 КК України [6; 7].

Також варто наголосити на тому, що викрадення людини (kidnapping) у кримінальному праві США розглядається як одне із найнебезпечніших посягань проти особи. Сьогодні це діяння може полягати в різних формах, причому про переміщення людини в кримінальному законодавстві штатів часто навіть не згадується. У поняття «викрадення людини» укладачі Модельного кримінального кодексу США, а також законодавці окремих штатів вклали і викрадення людини у власному розумінні цього слова (тобто позбавлення свободи, поєднане з її переміщенням), і «звичайне» позбавлення людини свободи [8].

З теоретичної точки зору поняття кіднепінгу є зрозумілим, проте запитання, хто є суб'єктами і як трактувати та оперувати терміном «сімейний кіднепінг» та проблема незакріпленості термінів вище на законодавчому рівні, створює проблеми їх однозначного трактування під час застосування.

У самому законопроекті пропонують доповнити Сімейний кодекс України статтею 160-1 такого змісту:

«Стаття 160-1. Визначення місця проживання дитини в безспірному порядку.

1. В разі відсутності спору між батьками про визначення місця проживання дитини суд за спільною заявою батьків визначає місце проживання дитини в порядку окремого провадження.

2. За наявності нотаріально посвідченого договору між батьками, в якому визначено місце проживання дитини, та в разі звернення батьків із спільною заявою справа розглядається без виклику учасників справи.

3. Строк розгляду заяви про визначення місця проживання дитини в безспірному порядку не може перевищувати двох місяців».

2) доповнити частину першу статті 161 Кодексу абзацом третім такого змісту:

«До закриття підготовчого засідання у судовій справі про визначення місця проживання дитини, провадження у якій відкрито за правилами загального позовного провадження, суд перевіряє наявність або відсутність спору між батьками. Заява одного з батьків про відсутність спору про визначення місця проживання дитини не є перешкодою для розгляду справи в розпочатому позовному провадженні та ухвалення судом рішення по суті про визначення місця проживання дитини» [9].

На ці законодавчі ініціативи Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) відповідає, що намагання законодавців включити в Сімейний кодекс України питання процедури вирішення питання між батьками щодо місця проживання дитини призведе до ще більшої правової колізії, оскільки в матеріальний закон намагаються включити норми виключно процесуального характеру, що є недопустимим. Такі визначення, як «окреме провадження», «строк розгляду справи», «розгляд справи без виклику учасників справи» не відповідають суті та характеру Сімейного кодексу України.

Намагання змішати норми матеріального й процесуального права призведе до грубого порушення принципу правової визначеності, адже текст закону має бути легкодоступним, чітким та однозначним, аби особа мала можливість скерувати свою поведінку. Також НААУ вважає за доцільне повернути законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення місця проживання дитини в безспірному порядку» (№ 4154 від 25.09.2020) на доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень [10].

Враховуючи вищевказане, безперечно, що затвердження на законодавчому рівні постійного місця проживання дітей та спосіб його встановлення є необхідними, оскільки вбереже дитину від можливих викрадень між своїми ж батьками. Проте закони повинні бути чітко прописаними та зрозумілими для всіх, не створювати ні колізій, ні нових прогалин, бо недосконале законодавство мало того, що нічим не допоможе, а ще й може нашкодити.

Література:

1. Проект закону № 1192 від 29.08.2019 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=66492 (дата звернення: 05.11.2021).
2. Проект закону № 2663 від 20.12.2019 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2663&skl=10 (дата звернення: 05.11.2021).

3. Проект закону № 2663 від 20.12.2019 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=70057 (дата звернення: 05.11.2021).

4. Пояснювальна записка 23.09.2020 р. Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення місця проживання дитини в безспірному порядку. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=70057&pf35401=535852> (дата звернення: 05.11.2021).

5. Новий англо-український, українсько-англійський словник. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Malyshev_Vitalii/Novyi_anhlo-ukrainskyi_ta_ukrainsko-anhliiskyi_slovnyk.pdf? (дата звернення: 05.11.2021).

6. Як захистити дитину від кіднепінгу. URL: <http://berezan-rada.gov.ua/news/1426.html> (дата звернення: 05.11.2021).

7. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.11.2021).

8. А. В. Андрушко Кримінально-правова протидія викраденню людей у США. URL: <https://cutt.ly/CR4vB7p> (дата звернення: 05.11.2021).

9. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення місця проживання дитини в безспірному порядку. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=70057&pf35401=535779> (дата звернення: 05.11.2021).

10. Зауваження Національної асоціації адвокатів України до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення місця проживання дитини в безспірному порядку» (реєстр. № 4154 від 25.09.2020). URL: <https://cutt.ly/IR4nyeE> (дата звернення: 05.11.2021).